

Izšla vsak teden
in v celoti : poltarno
vred in v Mariboru
s poltarnjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Narodna se poltarna
oprevašila v tiskarni
sv. Cirila, končno
vsih hčev. K. List se
poltarna do odpovedi.

Polstniki katol. tis-
karnega društva do-
volijo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rekopis se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za označila se plačuje
od navadne vretice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 19.

V Mariboru, dne 7. maja 1903.

Tečaj XXXVII.

Slovenci k Slovincem!

Danes ga ni Slovenca, ki bi ne bil živo prepričan o koristi in potrebnosti šolske družbe sv. Cirila in Metoda. Ko nam nemška vlada odreja pouk v materinščini, ostane še družba edina pomoč, da v krajih, kjer se pritiska najhuje, rešimo, kar se rešiti da. Nimamo ga torej društva, ki bi bilo naše pod-
pore toli vredno, pa tudi potrebno, kakor
baš ta družba.

Vodstvo družbino pa dobro ve, da smo Slovenci, z ozirom na naše gmotno stanje, z narodnimi davki sila obloženi. Zato je pri-
skrbela, da se družba lahko podpira, ne da
bi dotičnika to stalo le vinar. Pridobilo je
plemenite narodnjake, ki zalagajo razna obče
potrebna blaga ter darujejo po prodaji tega
blaga družbi gotove odstotke: po 5, 8, 10 in
še več %. Taka blaga so: platno, vžigalice,
svinčniki i. dr.

Podpira pa se s tem dohodkom naša
družba tudi kaj izdatno. L. 1900 so n. pr.
samo vžigalice družbi vrgle 1200 K. To je
lep denar; z njim se že zdrži en šolski
razred. Kolikega pomena je to, kjer so šole
sicer le nemške!

Gmotni dohodek družbe pa bo tem večji,
čim več ljudi bo kupovalo in zahtevalo blago
oziroma izdelke družbine. Zato naj vsak
Slovenec rabi če imamo družbino blago, na-
mesto drugega to-le. Pri trgovcih pa se naj
zahteva, da prodajajo izdelke družbine; drugo
blago naj se odkloni; sicer pa bodo narodni
trgovci sami radi naročevali družbino blago.

Da se bode vedelo kje naročevati, evo na-
slovov blagih narodnih založnikov z njih
blagom: vžigalice Ivan Perdan, veletržec
v Ljubljani, milo Vaso Petričič, veletržec
v Ljubljani, platno A. Skaberne, trgovec
v Ljubljani, sladna (ječmenova) kava
in frankovska kava Ivan Jebračin,
trgovec v Ljubljani, svinčniki Ivan Bonač,
knjigovez v Ljubljani, stekleni cilindri
za svetilnice Fr. Kollmann, trgovec v
Ljubljani, brinjevec Ivan Belé, posestnik
v Kostanjevici, voščilo (biks) tvrdka
J. Drufovka, Gorica, svalčični (cigaretni)
ovitki J. Stoka, trgovec, Trst. Pri tej pri-
liki se tudi opozarja na razglednice, ki
se v raznih krajih prodajajo družbi v korist.
Slovenci in Slovenke, posebno vrli mladeniči
in vrli narodna dekleta, ne zabite družbe
sv. Cirila in Metoda nikoli! Potegujte se za
njeno korist vsikdar in povsod!

Državni zbor.

Dunaj, 5. maja 1903.

Nadškof olomuški.

Dr. Kohn se zove mož, katerega ime
se že skozi 14 dni imenuje po celi Avstriji,
tako se piše namreč nadškof olomuški. Skozi
300 let so vladali olomuško nadškofijo škofi
iz plemenitaških rodbin, kateri niso niti ra-
zumeli češkega jezika. Po svoji veliki večini
je tamošnje prebivalstvo češke narodnosti.
Neizrečeno veselje je vladalo pred 10 leti po
vsej Moravski, ko je olomuški kapitel izvolil

škofom moža iz priproste kmetske rodbine.
Oče dr. Kohna je bil žid, pa je postal kato-
ličan. Prav po nepotrebnem in po nespameti
predbacivajo zdajšnjemu nadškofu nasprotniki
njegovo židovsko pokolenje. Večkrat se je
te dni reklo v državni zbornici: dr. Kohn
je žid.

Pa kaj je učinil nadškof olomuški, da se
državni zbor že drugi teden peča z njim?
Nadškof je dobil nedavno neko brzojavko s
podpisom: rectus. Hotel pa je zvedeti, kdo
je ta rectus. Poslal je toraj na brzojavni urad,
naj mu izroči prvpis tega brzojava. Dal je
potem ta prvpis fotografirati ter poslal ne-
kemu sodnijsko zapriseženemu strokovnjaku
na Dunaj fotografirani ponatis prvpisa. Ta
strokovnjak je izjavil: prvpis one brzojavke
je naredil nek župnik, Ocazek po imenu.
Nadškof je poslal župnika v nek kromeriški
samostan na Moravskem, naj tamkaj čaka
svoje osode. Medtem se je pa dognalo, da je
dunajski strokovnjak po krivem obdolžil Oca-
zeka. Zglasil se je kaplan Hofer, rekoč: jaz
sem krivec, jaz sem odposlal ono brzojavko.
Nadškof je takoj ukazal, naj Ocazek zopet
zapusti kromeriški samostan ter se naj poda
v svojo župnijo.

Maldočeški poslanec dr. Stransky je po-
rabil to prigodbo, da je vložil v zbornici nujni
predlog: zbornica skleni: »vladi se naroči,
da preišče to stvar in kaznuje onega brzo-
javnega uradnika, ki je prelomil brzojavno
skrivnost ter izročil nadškofu prvpis ome-
njene brzojavke.« Z veliko odločnostjo, ven-
dar pa ne z razžaljivimi besedami je utemeljil

Listek.

Kjer ni Boga, ni sreče.

Skozi mesto I. je šla kmetsko oprav-
ljena ženica, kateri se je na prvi pogled vi-
dela, da ni domača v mestu. Skoro pred
vsako hišo se je ustavila in pogledala na
hišno številko. Dolgo je morala iskati, predno
je našla hišo, ki je imela številko 45. Dva-
krat je pogledala na številko, če je prava,
potem pa stopila na dvorišče, kjer se je igralo
mного otrok. Čudno se je zdelo ženi na
tem dvorišču in ni vedla, kam bi se obrnila.
Nazadnje je pristopila k neki mladi, blede
ženi, ki je ravno prala ter jo vprašala, kje
stanuje mizar Dolinar. Žena je nekoliko po-
mišljala, potem pa ji pokazala po stopnjicah
navzgor.

S težjim srcem ko do sem, nastopila je
starka pot navzgor; komaj je prišla do konca
stopnjic. Pred njo so bile prislonjene vrata,
na katere je potrkala. A nihče se ni oglasil.
Zato se ojunaci, odpre vrata in stopi v ku-
hinjo, v kateri je bilo vse v neredu. Skoro s
strahom potrkala na sobina vrata.

»Noter!« oglašali se ženski glas iz sobe.

Komaj stopi v sobo, skoči k njej mlada
žena od zibelke svojega bolnega otroka in
objame ženo.

»Mati, mati, torej ste vendar prišli!«
zakliče mlada žena.

»Da, prišla sem, moj Bog, kakšno te
najdem, Viktorica.« odvrne mati in objame
hčer. Dolgo ni mogla nobena besedice izpre-
govoriti. Naposled posadila je Viktorica mater
na stol in ji pripovedovala dogodbe življenja,
njej, edini osebi, kateri je upala svoje nad-
loge potožiti, da si vsaj nekoliko olajša trp-
ljenje. Mati ni imela besede v tolažbo za hčer,
— nemo je povzdignila roki proti nebu in
prosila pomoči za nesrečno Viktorico.

Viktorica je bila jedina hči mizarja v
neki vasi blizu mesta. Še ne 20 let stara,
bila je nevesta mladega mizarja Dolinarja.
Ta je nekaj delal pri njenem očetu in zato
se ta ni protivil možitvi, ker je vedel, da je
Dolinar dober delavec. Materi pa ta možitev
ni bila všeč, ker je zvedela, da je ženin po-
polnoma brez vere. To je povedala ona hčerki
in ta potem svojemu ženinu. A ta je neiz-
kušeno deklico z nekaterimi darili tako pre-
motil, da si ni dala nič dopovedati.

Nekega dne pa je izginila Viktorica.
Čez štirinajst dni so dobili stariši pismo, v
katerem jim je naznanila, da je že vse za
poroko pripravljeno. Sedaj so mogli hoté ali
nehoté privoliti v ženitev.

Poroko pred posvetno gosposko so na-
tanko opravili, a o cerkveni ni hotel ženin

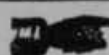
ničesar slišati. Bogokletno je imenoval cer-
kveno poročitev le »komedijo pred oltarjem«.

Ni ni pomagala prošnja starišev niti
nevestina. Ženin je vedno trdil, da popolnoma
zadostuje poroka pred posvetno gosposko.

Zdaj še le so se starišem oči odprle.
Jezila sta se in drug drugemu očitala krivdo.
Počasi pa sta se tudi onadva potolažila,
zlasti ko sta videla, da ne moreta nič več
pomagati in njima je Viktorica jedno pismo
za drugim pisala, kako se ji boljše godi v
velikem mestu, kakor pa v vasi.

Toda ta sreča ni trajala dolgo. Prvo
dete je umrlo takoj po rojstvu. Ne dolgo
potem je zbolel mož. Več mesecev ni mogel
nič delati in vsled tega so prišle v hišo skrbi,
žalost in revščina. Rudečica je izginila s
Viktorinega obraza in ravno tako, kakor se
je zgubljala njena lepota, pojemala je tudi
moževa ljubezen do nje. Drugo dete se je
narodilo slepo in je takoj po rojstvu umrlo.
Mož ni našel nobenega veselja več v domači
družini; postal je vsled tolikih nesreč na-
vaden kričar in zapravljevec. Družina doma
pa je stradala.

Še enkrat je prisijala sreča v mizarjevo
hišo. Tretje dete, lep deček, ga je s svojim
nedolžnim smehljajem omehčal, da je ostal
doma. Toda komaj pol leta star je zbolel.
Oče je preklinjal, žena je jokala, a ni si ve-

 Današnji list ima „Naš Dom“ kot prilogo! 

dne 1. maja dr. Stransky svoj nujni predlog. Naravnost je povedal, da on se noče pečati s cerkvenimi zadevami olomuškega nadškofa. Le kolikor se je po njegovem postopanju prelomila državna postava, naj se cela stvar preišče. O isti zadevi sta se k besedi oglašila poslanec dr. Scheicher izmed kršč. socialcev in pa Schumeier izmed social. demokratov. Prvi je o zadevi nujnega predloga le malo govoril, temveč se pečal s tem, kako izborne so naredbe sv. cerkve zastran njenega sodniškega postopanja. Posl. Schumeier pa je pripovedoval različne ali izmišljene »storijske« o olomuškem nadškofu. Tudi vlada je pri tej obravnavi govorila. Vladni zastopnik je prebral vse postavne naredbe zastran varstva skrivnosti na pošti in brzojavu ter je izjavil, da je nadškof imel pravico pogledati oni brzojavni prvopis; toda uradnik ni bil opravičen, prvopisa dati iz rok in ga poslati v stanovanje nadškofa. Obljubil je potem vladni zastopnik, da se bo brzojavni uradnik radi tega strogo kaznoval. Ta razprava se pa v petek dne 1. maja še ni končala, ker je predsednik prezgodaj zaključil sejo. Zadeva se je torej razpravljala na dalje v torek, dne 5. maja. Govoril je o nadškofu češki social. demokrat Reichstädter ter silno ostudno napadel nadškofa. V imenu mnogih duhovnikov drž. poslancev je potem izjavil opat Baumgartner sledeče: »ker je po izjavi vladnega zastopnika stvar že končana in dotični uradnik kaznovan in ker nikakor ne gre, da bi se cerkvene stvari razpravljale v drž. zboru, ne morejo on in njegovi somišljeniki glasovati za predlog dr. Stranskyja«. Prišlo je do glasovanja o vprašanju, se-li naj predlogu dr. Stranskyja pripozna nujnost. Po opravičnem redu morata dve tretjini navzočih poslancev glasovati za nujnost, da se sprejme. Če glasuje zanj le navadna večina poslancev, je nujni predlog odklonjen. Glasovi so se šteli: 70 poslancev se je vzdignilo za predlog, 35 proti njemu. Torej ravno dve tretjini poslancev sta bili zanj. Škoda, da je mnogo katoliških poslancev odislo pred glasovanjem iz zbornice. Ko bi bil le še eden glasoval proti predlogu, bil bi odklonjen in izostali bi bili vsi nadaljni, silno ostudni napadi na sv. katoliško cerkev.

Po glasovanju.

Na vprašanje predsednika: »kdo hoče o stvari sami še govoriti?« se oglašil protestant dr. Eisenkolb. Ta mož je napadal katoliško cerkev že mnogo mnogokrat. A s tako strastjo, kakor je to storil danes, ga še nismo slišali sramotiti sv. cerkve. Za njim se je vzdignil lipniški poslanec Malik, ki bi rad pohrustal

vse katoliške duhovnike. Obadva, Eisenkolb in Malik sta kričala: proč od Rima! Odgovarjal je obema, kakor tudi Reichstädterju, član »Slovanske zveze« češki posl. dr. Hruban iz Olomuča. Z vso odločnostjo je zavračal predrzne napade Vsenemcev, ki so med njegovim govorom hruli in kričali ter Hrubana zasramovali, da je moral večkrat z govorom prenehati. Predsedujoči dr. Žaček je zvonil in klical: »mir! pustite poslancu govoriti!«. Še le po dolgem ropotu so obtihnili protestanti. Reichstädter je očital moravski katol. stranki, da je ona odvisna od svojega nadškofa. Temu nasproti je dejal dr. Hruban: »Ne, mi nismo odvisni od nadškofa. Naša stranka je obstala že pet let poprej, kakor je postal dr. Kahn nadškof.« Mladočehi so mu očitali: »Pa vi dobivate denar od škofa.« Dr. Hruban je odgovarjal: »Nikdar nismo ničesar zahtevali in ničesar prejeli!«

Zdaj bi se imelo glasovati o tem, ali se predlog dr. Stranskyja sprejme ali ne. Predsednik pošlje po zbornici zapisnikarje ter zvonil in kliče skozi četrt ure poslance v zbornico. Zastonj! V zbornici je bilo komaj 96 poslancev; 66 jih je glasovalo za predlog, 30 proti njemu; zbornica ni bila več sklepna, ker premnogi poslanci niso hoteli glasovati za predlog in ne proti njemu. S tem so pokazali svojo nevoljo, da se take reči spravljajo v zbornico. Da je zbornica sklepna, treba, da je navzočih vsaj 100 poslancev. Predsednik dr. Žaček je torej izjavil: »zbornica ni več sklepna; jaz sejo zaključim in bom prihodnjo sejo napovedal pismenim potom.« V prihodnji seji se bo glasovalo še enkrat. Je pa čisto vse eno, ali se Stranskyjev predlog sprejme ali odkloni.

Carina na tujo živino.

Kakor je že znano, zborujeta jako pridno carinski in pogodbeni odsek. Slovenski poslanec Povše je poročal v več sejah carinskega odseka po veliki noči o carini za uvažanje živine iz tujih držav v Avstrijo. Svojo silno težavno nalogo je rešil jako izborna ter dokazal veliko krivico, katera bi se avstrijskim poljedelcem godila, če se sprejme carina, kakor jo je nasvetovala naša vlada. Za izborna poročilo je carinski odsek in sicer vse stranke odseka, razun mokrača Seitz-a — izrekel veliko pohvalo gosp. Povšetju. Isto je storila tudi »Slovanska zveza« ter se svojemu članu zahvalila za njegovo izborna poročilo. Pri tej priložnosti omenjam, da namerava Nemčija za vsakega avstrijskega vola, ki se tje uvažja, zahtevati 150 kron carine. Če pri tem ostane, se bo malo avstrijske živine prodalo na Nemško.

Carina na laško vino.

V carinskem odseku ima poročilo o uvažanju laškega vina v Avstrijo poslanec nemške narodne stranke dr. Marchet. Mož je profesor na dunajski visoki šoli za poljedelstvo in izvedenec v svoji stroki. Ne bo dolgo, ko bomo poročali o njegovem poročilu in o sklepu carinskega odseka. Vsi poslanci za vinorodne kraje so prepričani o nujni potrebi, da se carina na laška vina zviša, toraj da se odpravi zdajšnja vinska klavzula, in ne bodo nehali, dokler svojega namena ne dosežejo.

Pogodba s Srbijo.

Srbska živina, katera se uvažja v Avstrijo po silno nizki carini, je deloma kriva, da nima naša živina višje cene. Črez 50.000 glav se leto za letom prižene srbske živine v Avstrijo. Ta pogodba se mora spremeniti na korist avstrijskim živinorejcem. »Slovanska zveza« se je s to stvarjo že pečala. Hrvatski poslanci iz Dalmacije so pa vendar povdarjali, da ne smemo prestrogo postopati proti našim slovanskim sosedom v Srbiji že radi tega ne, ker v Srbiji kupujejo večinoma industrijske pridelke iz Avstrije. O odpovedi kupčijske pogodbe s Srbijo se je zbornica pečala pred nekaterimi dnevi in se je sklenilo, da se ta predlog izroči v pretres narodno gospodarskemu odseku.

Prihodnja zborniška seja se je pismenim potom sklicala za torek 12. majnika.

Politični ogled.

O nemški zmagi v Brežicah piše »Slovenec« jako primerno: Pozivamo vse zavedne rodoljube, da se ne odtegujejo delu, koje moramo zvršiti; pozivamo pa tudi vse rodoljube, da s svojim vzgledom kažejo, kako da se naj naša moč kaže. Mi imamo dobre slovenske trgovce!! Ta klic naj odmeva po celem okraju! Ta poziv pa ni namenjen samo našemu kmečkemu ljudstvu, ampak tudi naši inteligenci — od hiše Srebretove — dalje vsem. Mi imamo slovenske gostilne, slovenske obrtnike! Svoji k svojim! Tako moramo delati, ker nas Nemci sami na to opozarjajo. In samo s tem delom lahko popravimo svojo dosedanjo malomarnost. Danes še moramo skesano na prsa trkati, čez leto in dan pa moramo reči: »In vendar je zmaga naša — Brežice so slovenske!«

Dogodki na Hrvaškem. Kako globoko ukoreninjeno je že med hrvaškim ljudstvom sovraštvo do sedanjega bana, dokazujejo vsak

dela pomagati. Sedaj se je le videla, kako je življenje brez Boga. Videla je, da bi bilo lahko vse drugače, ako bi od začetka drugače živela. Na edinega človeka se je v svoji bedi spomnila, o katerem je upala, da se je usmili, namreč na mater; oče ji je med tem umrl. Pisala ji je in jo lepo prosila, naj se je usmili in ji pomaga v stiski.

In ktera mati se ne usmili svojega otroka in mu ne pomaga, če je že padel tako globoko! Tudi Viktoričina mati je prišla, kakor smo videli v začetku povesti. Bilo je ravno veliko soboto. Viktorica je povedala materi vse svoje nesreče, ki so bile hujše, kakor si jih je mati misliti mogla.

Med pripovedovanjem se je zmračilo. Mati je vstala in vzela bolnega vnuka iz zibelke.

»Viktorica, kaj si že rekla da mu je?« vpraša mati.

»Davico ima in bojim se, da mi bo de tudi ta umrl, kakor njegova bratca«, odvrne žalostna hči.

»Ali nista poklicala zdravnika?« vpraša zopet mati.

»Da, saj je tam-le na polici zdravilo. Moj Bog! Otrok mi umrje vsak čas in se krščen ni!« izpove Viktorica.

»Kaj, še krščen ni, in že pol leta star?« čudi se mati. »Kako vendar živita, ste-li v

tem mestu sami neverci? In tista dva otroka, ki sta vama umrla, ali sta bila krščena?« — Govoril.

»Ne, nista bila!« zašepetala je hči in od strahu in žalosti zdrhtela.

»In ti si v to privolila, ti brezverska mati, in ti — ti — si — moja — hči, — ti da bi bila — moja hči!« govorila je v pretrganih stavkih jezna mati.

Viktorica ni vedela odgovoriti na te ostre materine besede. Mati je nekaj časa stala s sklenjenima rokama in prosila pomoči od zgoraj; potem pa stopila k mizi, vzela steklenico z vodo ter rekla: »Draga moja, ako ni druge pomoči, odprive tej duši pot v nebesa!«

»Kaj boste storili, mati?« vpraša Viktorica.

»Tvojega otroka hočem krstiti«, odvrne mati.

Viktorica gleda nekoliko časa mater, potem pa reče: »Krstiti more samo mašnik in mi ga nimamo tukaj, tudi ne vem kje kateri stanuje; ker odkar sem v mestu, nisem bila še v cerkvi.«

»Strašno, kaj takega še nisem slišala, kar sem na svetu!« čudi se mati, »vendar v sili zamore vsak kristjan veljavno krstiti; to bi morala ti vedeti, ako še veš kaj iz krščanskega nauka!«

V tem hipu stopi v sobo mož v delavski

obleki. Ako si ga bolje ogledamo, vidimo že nam znanega pijanega Dolnarja, kateremu se je preneumno zdelo, pustiti svoje otroke krstiti.

Ko je zagledal čuden prizor v sobi, zaklical je: »No, kaj je to? Kaj hoče ta stara žena tukaj? Ali sta obe nekoliko prismojeni?«

Starka se ni zmenila zanj, ampak pazila le na otroka, žena ga je pa ježno pogledala in rekla: »Vedi se vsaj spodobno, ne vidiš li, da ti otrok umira, in ta žena je moja mati, kaj je ne poznaš več?«

»Ka—aj, moja tašča tukaj? Nekaj posebnega!« mrmral je pijani mož.

Ker mu nihče ni odgovoril na te besede, postal je usiljiv in začel govoričiti: »No, tašča, kako se imate, kaj? Kaj pa imate v tej steklenici, žg nje? Dajte mi ga brž, grozno sem žejen!«

»Ali se ne sramuješ takih besed? Ali ne vidiš, da ti dete umira?«

S temi besedami pomoli mu žena dete. Obličje s smrtjo se borečega otroka ganilo je nekoliko moza, stegnil je roko po njem, a starka ga je zavrnila: »Pusti ga, brezbožnež, nisi se brigal poprej zanj, zato se ti tudi sedaj ni potreba in ne brani mu poti v nebesa!«

Surovež ni razumel njenih besed.

»Stara je prismojena«, mrmral je in sel